

Wyzwania przemysłu drzewnego w kontekście zmian środowiskowych i społecznych

Paweł Kozakiewicz

Instytut Nauk Drzewnych i Meblarstwa, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa

pawel_kozakiewicz@sggw.edu.pl

Gwałtowna urbanizacja, szybkie wyczerpywanie przez człowieka zasobów naturalnych gromadzonych w naturze przez setki milionów lat, emisja zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych prowadzi do radykalnych zmian w skali świata. Coraz silniej, całościowo wpływamy na otaczające nas środowisko, które zmienia się na naszych oczach. Mówimy o antropocenie, nowej epoce geologicznej zdominowanej przez działalność człowieka, której znakiem rozpoznawczym jest globalne ocieplenie. Dotyczy to również zbiorowisk leśnych, które ulegają stopniowym przekształceniom, początkowo subtelnym, które mogą zostać zauważone tylko przez baczego obserwatora i specjalistę. Jednak ciągła i narastająca presja ostatecznie doprowadza do katastrofalnych zmian, w które wpisuje się masowe zamieranie drzewostanów, kataklizmy huraganowych wiatrów, susze i pożary.

Społeczeństwo dostrzega te procesy i zaczyna na nie reagować. Za podstawowe czynniki wywołujące zmiany społeczne uważa się: wspomniane zmiany w środowisku naturalnym, ale również zmiany demograficzne, technologiczne, dyfuzję kulturową, pojawienie się nowych idei oraz konfliktu społecznego. Obecne wszystkie te czynniki wystąpiły równocześnie istotnie wpływając na nasze społeczeństwo oraz sposób przyswajania i wymiany informacji. W kryzysie są autorytety naukowe i racjonalne argumenty poparte wiedzą i doświadczeniem, a często górę biorą emocje i spolaryzowane opinie, powszechnie dostępne w świecie wirtualnym. Obecnie gospodarka leśna często postrzegana jest jako czynnik degradujący środowisko naturalne, a przemysł drzewny jako dalsze ogniwo zachłannego korzystania z zasobów przyrody. Stanowi to poważne (kluczowe) wyzwanie dla obu sektorów gospodarki.

W ramach przemysłu drzewnego funkcjonują tartaki, zakłady tworzyw drzewnych, a także firmy produkujące podłogi, stolarkę otworową, palety i opakowania. Przemysł drzewny to istotny sektor naszej gospodarki skupiający ponad 77 tysięcy przedsiębiorstw, zatrudniających blisko 350 tysięcy osób i generujący ponad 2% PKB. Drewno i wyroby z drewna stanowią około 7% wartości eksportu naszego kraju, a wytwarzające je firmy zlokalizowane są głównie na terenach mało zurbanizowanych przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Polska na przestrzeni ostatnich dekad stała się liderem w produkcji wyrobów drzewnych w Europie, zajmując pierwsze miejsce w: produkcji palet, wyrobów ogrodowych, drzwi i okien, elementów podłogowych, płyt pilśniowych porowatych. Mamy wykwalifikowaną kadrę oraz wysoki poziom techniczny i nowoczesne technologie, a także dobrą organizację pracy. Pod względem czynników

mikroekonomicznych jest to ogromny potencjał. Jednak o rozwoju firm decydują również warunki makroekonomiczne, które są swoistym środowiskiem ich funkcjonowania analogicznie jak dla drzewa warunki siedliskowe i otaczający las. Mówiąc o makroekonomii to obecnymi wyzwaniami przemysłu drzewnego są: ograniczenia w dostępie do surowca drzewnego, wzrost wynagrodzeń przy spadającej sprzedaży i ich skutki w postaci szybkiego wzrostu obciążeń przychodów. Firmy mają problemy finansowe i kadrowe. Przemysł drzewny jest w trudnej sytuacji. W 2023 roku aż 20% podmiotów odnotowało straty, a rokowania na rok 2025 nie są optymistyczne. Dotychczasowa pozycja Polski jako lidera przemysłu drzewnego na rynku europejskim i światowym najprawdopodobniej ulegnie dalszemu osłabieniu.

Szansą dla przemysłu drzewnego jest ogólne dążenie do odejścia od produktów ropopochodnych (tworzywa sztuczne) oraz produktów energochłonnych (beton, stal) pozostawiających przy ich wytwarzaniu duży ślad węglowy, które zdecydowanie premiują drewno. Obecne możliwości technologiczne przerobu i modyfikacji drewna dają ogromny potencjał do tworzenia innowacyjnych i ekologicznych produktów. Jego przerób doskonale wpisuje się w biogospodarkę i zrównoważony rozwój oraz ochronę klimatu. Wyzwaniami są: konieczność szybkiej i pełnej automatyzacji produkcji czyli większe uniezależnienie się od czynnika ludzkiego (kadrowego) jak również przystosowanie technologiczne do przerobu substytutów deficytowego surowca drzewnego, np. jednorocznych roślin włóknistych. Wyzwaniem jest również prowadzenie skutecznej polityki informacyjnej i promocyjnej dotyczącej wyrobów na bazie drewna.